

Саме використання у повному обсязі мережевих технологій у діяльності метизних підприємств дозволить українським виробникам вести конкурентну боротьбу на світовому Інтернет-ринку металовиробів.

Література

1. <http://www.donss-metall.dn.ua>
2. <http://pro-consulting.com.ua/analiz/gmk/metizy/>

УДК 330.8 (477)

Л. В. Воробйова, канд. екон. наук, доц.,
кафедра історії економічних вчень та економічної історії,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

РОЛЬ НЕТРАДИЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ У ФОРМУВАННІ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Автором обґрунтовується положення, що, починаючи з другої половини ХХІ століття у світовій енергетиці повинно статися суттєве підвищення ролі невичерпних та поновлюваних джерел енергії. Аналіз перспектив розвитку економіки України свідчить, що це питання є актуальним.

Науково-технічний прогрес за роки минулого століття розв'язав значну низку проблем забезпечення потреб цивілізації енергією, великою мірою завдяки цьому звільнив людину від важкої фізичної праці, поліпшив умови її життя та комфорту. Разом з тим, не всі проблеми вирішені. Основний недолік науково-технічного прогресу минулого століття полягає в тому, що проблема енергозабезпечення розв'язувалась на базі невеликої, вкрай обмеженої кількості технологій перетворення енергії в інші, корисні для людини види, які людство навчилось використовувати в своїй діяльності.

Програма розвитку (ПР) ООН, Комісія ООН з проблем сталого розвитку, світова енергетична рада та ряд інших міжнародних інституцій з проблем екології, енергетики та сталого розвитку дійшли однозначного висновку: діючі сучасні моделі виробництва, розподілу та використання енергії на національному, регіональному та глобальному рівнях нестабільні і нераціональні з огляду на екологію та фінансові витрати і вже зараз є перешкодою для сталого соціально-економічного розвитку багатьох країн світу [2, с. 20].

Об'єктивний аналіз напрямів модернізації паливно-енергетичного комплексу, виконаний на замовлення ПР ООН Стокгольмським інститутом системних досліджень, засвідчив,

що для забезпечення подальшого економічного зростання на засадах сталого розвитку усі країни мають відмовитись від традиційних підходів до удосконалення ПЕК. Спільними для таких стратегій мають бути наступні три напрями вирішення проблеми енергозабезпечення:

- підвищення ефективності використання енергії;
- масштабне використання нових та поновлюваних джерел енергії;
- модернізація техніки і технологій використання органічного палива.

Програма розвитку ООН надає пріоритет використанню поновлюваних джерел, частка яких, за їх прогнозами, у світовому балансі споживання паливно-енергетичних ресурсів до 2050 року зросте до 27—54 % [2, с. 20]. Тобто це головний, генеральний, стратегічний напрям модернізації паливно-енергетичного комплексу.

Енергія існує у великій кількості видів і її ресурси є невичерпними не тільки у Всесвіті, а й на Землі, однак ефективно, з користю для себе людина вміє використовувати лише обмежену кількість видів енергії: електричну, механічну, теплову, випромінювання (світлову), ядерну, хімічну, електрохімічну. Через брак знань про закони перетворень енергії людина не вміє використовувати дуже багато її видів. І тому важливо, щоб фундаментальна наука працювала саме над створенням нових енергетичних технологій. На жаль, в українській фундаментальній науці цього не відбувається.

За роки незалежності нашої країни відбувся занепад тих напрямів фундаментальної науки, що здійснюють дослідження в галузі енергетики. Цей занепад призвів до того, що під егідою Національної академії наук України підготовлена «Енергетична стратегія України до 2030 року». Реалізація концептуальних положень цієї програми зумовить повну залежність нашої держави від постачальників традиційних енергоносіїв (нафти, газу, вугілля). За даними цієї програми «імпорт нафти в Україну до 2030 року має зрости до 36,8 млн тонн і становитиме 88,2 % від загального споживання, природного газу відповідно — до 93,8 млрд м³ (75,8 %), а вугілля — до 90,6 млн тонн (50,2 %)» [2, с. 22].

Основними енерготехнологіями, які пропонуються «Стратегією» для подальшого розвитку українського паливно-енергетичного комплексу, є вугільні ТЕС та АЕС. І це в той час, коли Світова енергетична рада засвідчує, що «вік вугілля» закінчився ще на початку ХХ ст. [2, с. 22].

Слід також підкреслити, що видобування українського вугілля надто дорого обходиться країні і народу: на кожному мільйоні видобутого вугілля лежить тягар смерті 3—4 шахтарів, на світовому ринку це вугілля не конкурентоспроможне, а з державного бюджету України на підтримку вугільної галузі щороку виділяються великі і в той же час недостатні субсидії (4—7 млрд грн в останні роки) [2, с. 23]. Це гальмує економічний розвиток всієї країни.

Що стосується атомної енергетики, то в прогнозах світової енергетичної ради велика увага приділяється лише безпечним АЕС. Ці атомні електростанції працюють на повільних нейтронах, для освоєння і спорудження яких в Україні нема ні наукової, ні виробничої бази. Для цього необхідно час та великі кошти, належну віддачу від яких потрібно очікувати дуже довго.

Згідно прогнозів до 2100 року споживання енергії в світі зросте майже в 2 рази і підніметься до рівня біля 22 млрд тонн умовного палива (туп). В середньому в світі забезпеченість розвіданими запасами корисних копалин складала на 2000 рік: для нафти — 37 років, газу — 63 роки, вугілля — більше 250 років. Починаючи з 2040-х рр. буде спостерігається стале зростання виробництва і споживання атомної енергії, енергії біомаси, сонячної, вітрової, геотермальної та інших видів нетрадиційної енергії [1, с. 374—375].

Згідно прогнозу Інституту геології нафти та газу Сибірського відділення РАН, виконаного з урахуванням оцінок Міжнародного енергетичного агентства (International Energy Agency), Управління енергетичної інформації США (U. S. Energy Information Administration), досліджень американських і міжнародних наукових центрів та великих нафтових компаній (J. D. Edwards, 1993 и др.), «споживання енергоресурсів у світі до 2030 р. зросте з 12,0 до 16,7 млрд туп на рік. При цьому, споживання нафти зросте з 4,9 млрд туп в 2000 р. до 7,1 млрд туп в 2020 р. Споживання газу зросте з 2,8 млрд туп до 4,0 млрд туп в 2030 р., споживання вугілля — з 3,0 млрд туп до 4 млрд туп» [1, с. 375].

Починаючи з другої половини XXI століття у світовій енергетиці повинно статися суттєве підвищення ролі невичерпних та поновлюваних існуючих та нових джерел енергії. Під поновлюваними ресурсами потрібно розуміти енергію, яку отримують із існуючих у навколишньому середовищі енергетичних потоків або із речовин, які отримують із останніх. До них відносяться енергія, яку отримують при спаленні біомаси. Основними видами біопалива є деревина; вугілля, яке отримують із дерева; торф;

промислові, міські та сільськогосподарські відходи. До невичерпних джерел енергії відносяться первинна електроенергія, яка генерується із сонячної енергії, енергії вітру, енергії приливів, гідро-, геотермальна та ядерна енергія.

На жаль, поки що всі ці види енергії на сучасному енергетичному рівні в масовому масштабі поступаються традиційним енергоносіям, з комерційних, ресурсних, а в ряді випадків, екологічних параметрів і не відповідають вимогам безпеки.

Але, в зв'язку з погіршенням гірничо-геологічних умов видобутку та вичерпності вуглеводневих енергоносіїв, підвищення вартості енергії у структурі відносних цін з другої половини ХХІ століття зросте роль невичерпних та поновлюваних джерел енергії.

Аналіз перспектив розвитку економіки України свідчить, що до 2010 року триватиме зростання енергоспоживання, яке сягатиме 300—330 млн тонн умовного палива на рік. За доволі оптимістичними прогнозами, власних ресурсів ми спроможемося дати лише 190 млн тонн умовного палива. Отже, вибору немає: або імпорт і економічна (а там і політична) залежність від сумнозвісного «краніка», або інтенсивне освоєння нетрадиційних джерел — вітру, підземного та сонячного тепла, біогазу, малих річок та родовищ природного газу, вторинних ресурсів тепла тощо. Здоровий глузд підказує вибрати другий варіант.

Аналіз кліматичних умов і ресурсів поновлюваних джерел в Україні, а також сучасний досвід їх використання в передових країнах світу, дозволяє визначити перспективним для модернізації українського ПЕК на найближчі 20—25 років розвиток і промислове використання наступних енерготехнологій (в порядку пріоритетності):

— у сфері генерування електрики та комбінованого виробництва електричної і теплової енергії — вітроенергетики, малої гідроенергетики, геотермальних ТЕС та ТЕЦ, ТЕЦ на базі вугільного метану, біогазу, біомаси, а також некондиційного природного газу, супутніх горючих газів нафтовидобування і нафтопереробки, горючих газів техногенного походження та інших місцевих нетрадиційних видів палива;

— у сфері виробництва теплової енергії — геліоенергетики, теплонасосної техніки.

Література

1. *Конторович А. Э., Коржубаев А. Г.* Стратегия устойчивого развития мирового сообщества и мировая энергетика // В сб. Научное наследие В. И. Вернадского в контексте глобальных проблем цивилизации. Международная конференция. Крым, 23—25 мая 2001. Доклады. — М.: Издательский дом «Ноосфера», 2001. — С. 365—379.

2. *Коробко Б. П., Миханюк В. М., Онішко О. Ф.* Енергетична стратегія України: роль і місце поновлюваних джерел енергії // Винахідник і раціоналізатор. — 2005. — № 1 — С. 19—30.

3. *Шевчук В. О.* Глобальна місія — на часі! // Урядовий кур'єр від 19.12.2007 р. — № 238.

УДК 658.3

В. Б. Галушко, аспірант кафедри стратегії підприємств, ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЗАСІБ ДОСЯГНЕННЯ ЙОГО СТРАТЕГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ

У статті окреслено взаємозв'язок категорій «конкурентоспроможність» та «стратегічна стійкість», запропоновано авторське визначення категорії «стратегічна стійкість підприємства».

In the article outlined interconnection of categories «competitive ability» and «strategic sustainability». Also offered an author determination of category «strategic sustainability of enterprise».

В процесі функціонування підприємства, на будь-якому етапі ланцюга створення додаткової вартості відбувається взаємодія економічного суб'єкта з елементами зовнішнього чи внутрішнього середовища. При цьому, ця взаємодія спричиняє виникнення певного ефекту в позитивному або негативному напрямку в залежності від цілей діяльності підприємства, його інтересів та можливостей їх реалізації. Основними учасниками чи контрагентами взаємозв'язку з підприємством виступають постачальники, споживачі та конкуренти. Від постачальників залежить забезпеченість господарюючого суб'єкта необхідними ресурсами: матеріальними, фінансовими, трудовими чи інтелектуальними; споживачі своїм вибором продукції конкретного підприємства ніби підтверджують доцільність та ефективність його функціонування, а конкуренти можуть вступати в контакт практично на кожному етапі функціонування підприємства: як у боротьбі за ресурси, так і в конкуренції за споживача. Ефективність взаємодії господарюючого суб'єкта з розглянутими суб'єктами зовнішнього середовища можна охарактеризувати поняттям конкурентоспроможність, що комплексно описує можливості підприємства залучати та використовувати необхідні ресурси, зацікавлювати своїм товаром споживача та протидіяти конкурен-